

# *De Levensboom*

Octavio Paz, 1991

Door Arie Jaap Warnaar

Octavio Paz (1914-1998 Mexico) geldt als een belangrijk denker en schrijver in de hedendaagse literatuur. In ‘*De levensboom*’ bundelt hij 16 opvallende essays over cultuur, kunst en literatuur. Door zijn reizen over de wereld heeft hij kennis van diverse culturen naast de westerse kunst en cultuur. Daarbij definieert hij de kunst van het Westen als volgt:

*“De religie van de kunst ontstond net als de religie van de politiek, uit de puinhopen van het christendom. De kunst erfde van de oude religie de macht om dingen heilig te verklaren en ze te begiftigen met een soort onsterfelijkheid: de musea zijn onze tempels en de daar tentoongestelde werken ontstijgen de geschiedenis. De politiek – of nauwkeuriger: de revolutie – confisqueerde de andere functie van religie: het veranderen van mens en maatschappij.”*

Bij het aanvaarden van de Nobelprijs in 1990 verklaarde Octavio Paz dat de westerse beschaving als geheel op dit moment in een eindtijd leeft, die hij *het avondrood van de toekomst* noemt. *“Sinds meer dan twee eeuwen definieert de moderne mens zichzelf als een historisch wezen: hij is onderdeel van de geschiedenis die met vallen en opstaan voorwaarts schrijdt. Het geloof in vooruitgang, in een maakbare toekomst met oneindige mogelijkheden ontbreekt op dit moment echter algemeen. Na het debacle van de utopisch geïnspireerde regimes in Oost-Europa is een vacuüm ontstaan waarin alleen nog het marktmechanisme regeert. Een efficiënt mechanisme, aldus Paz, maar zoals alle mechanismen heeft het geen geweten en kent het geen barmhartigheid.”* Het ontwikkelen van een *filosofie van het heden*, van het moment waarop het bewustzijn van het verleden en het verlangen naar de toekomst worden verzoend, is volgens Paz de belangrijkste opgave voor dichters en denkers van deze tijd.